

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo, 04. desember 2020

Deres ref. 20/4021

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – FORSLAG TIL NY LOV OM ERSTATNING FRA STATEN TIL VOLDSUTSATTE

1. Innledning

Rettspolitisk forening er en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rettspolitisk forening arbeider blant annet for å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen for sosialt vanskeligstilte grupper. Nedenfor vil foreninga knytte kommentarer til den nye loven om erstatning fra staten til voldsutsatte.

2. Kommentarer til forslaget

Foreninga er enig med departementet i at dagens ordning har mange svakheter. I tillegg til den lange saksbehandlingstiden og det kompliserte regelverket, er det et stort problem at dagens beviskrav praktiseres for strengt og at få vet om muligheten til å søke voldsoffererstatning. Behovet for et nytt regelverk som vil styrke voldsoffererstatningsordningen er stort.

Problemet med den foreslåtte loven er de økonomiske rammene. Departementet fremhever at utgiftene til voldsoffererstatningsordningen har økt kraftig og at forslaget til ny lov ikke vil føre til en økning i de samlede årlige utbetalingene til voldsutsatte. Forslaget inneholder kun omprioriteringer og det kan stilles spørsmål ved om fordelene som endringene fører til, vil veie tyngre enn ulempene.

Departementet foreslår at det, som en klar hovedregel, må foreligge dom for at voldsoffer kan få erstatning. Et fåtall av voldssaker behandles for domstolene. Departementets forslag vil kun styrke stillingen for de voldsopfrene som får straffesaken behandlet av domstolene.

I Ot.prp.nr. 4 (2000-2001), under punkt 5.6 sier departementet at et skille mellom saker med straffedom og uten straffedom, ville «innebære en vesentlig svekkelse av voldsopfrenes stilling». Det gjelder fortsatt. I 2019 ble om lag kun 15 % av vold/trusler politianmeldt, og oppklaringsprosenten for anmeldelser var 49 % for vold- og 56 % for seksuallovbrudd hos

politiet. Det finnes dessuten betydelige mørketall for voldskriminalitet som ikke fanges opp av rettssystemet.

Departementet viser videre til at en rask prosess er viktig for at den voldsutsatte skal klare å legge traumet bak seg. Prosessen fra anmeldelse, via rettsak og til dom, går sjelden raskt. Køene i domstolene er allerede lange og forslaget vil føre til en ytterligere belastning for domstolene. Sammenlagt er det liten grunn til å tro at domfellelse i straffesak og/eller sivil sak vil være mindre tidkrevende enn forvaltningsrettslig behandling etter søknad. Å flytte ansvaret for saksopplysning over på domstolene harmonerer dårlig med departementets ønske om å minske kostnadene knyttet til voldsoffererstatningsordningen, forslaget synes primært i relokere kostnader og risiko over på voldsofferet.

Foreninga mener videre at departementet undervurderer hvilken betydning det har for den voldsutsatte at ordningen er et lavterskeltilbud hvor den enkelte får en reell mulighet til å få voldsoffererstatning, uten belastningene en rettsak innebærer. Det er allerede et underforbruk av ordningen slik den gjelder i dag.

For mange voldsutsatte er det svært tungt å måtte anmelde saken som et straffbart forhold. Det er desto vanskeligere å måtte reise en sivil erstatningssak mot gjerningspersonen, tilfelle straffesaken henlegges. I tillegg til den personlige og tidskrevende belastningen det innebærer å være part i en rettslig prosess, vil prosessrisikoen med høy sannsynlighet føre til at volds ofre velger ikke å føre sak om erstatningskrav videre. Forholdet til og frykten for gjerningspersonen kan virke som retraumatiserende og ulike erstatningskrav kan bli modne på ulike tidspunkter. Mange voldsutsatte har helseutfordringer, lider av PTSD, eller har økonomiske utfordringer. Får man et avslag fra domstolene, vil dette dessuten føre til mye større motløshet enn ved avslag fra Kontoret for voldsoffererstatning.

Et ytterligere poeng er at staten må stilles til ansvar for at kriminaliteten ikke ble forhindre, i tillegg til voldsutøver. I straffesaker som ikke fører til dom vil voldsoffererstatningen symbolisere en anerkjennelse av ansvaret staten har, og være av stor betydning for at volds ofrene kan legge traumene bak seg.

Dersom den nye loven vedtas er foreninga positive til at forslaget gis tilbakevirkende kraft, da behovet for forutsigbarhet og klarhet er stort. Foreninga er derimot negativ til den foreslåtte øvre grensen for voldsoffererstatning. De foreslåtte fristene for foreldelse er alt for korte, og selv om dagens regelverk om foreldelse er svært komplisert, er dette å foretrekke sammenlignet med gjeldende forslag. Foreninga stiller seg for øvrig bak høringsvaret til Advokatfirmaet Salomon Johansen AS og JURK, og deres bemerkninger om hvorfor disse forslagene er problematiske.

3. Konklusjon

Rettspolitisk forening mener at forslaget til ny lov vil føre til en sterk svekkelse av voldsoffererstatningsordningen. Foreninga ser heller at det gis mer og bedre informasjon om

den eksisterende ordningen, at den lange saksbehandlingstiden avhjelpes ved å innvilge mer midler til Kontoret for voldsoffererstatning, og at det kompliserte regelverket forenkles og forbedres uten at voldsutsattes stilling svekkes.

Med vennlig hilsen,
for Rettspolitisk forening

Anela Ferati og Ida Sollesnes